

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแฟ้มประวัติข้อมูลของนักเรียนกรณีศึกษา ระเบียบสะสมแบบเอกสารหลักฐานประเมินผลการเรียน ข้อมูลการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมขณะที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียน และเรียนอยู่ในห้องเสริมวิชาการ ขณะที่นักเรียนอยู่นอกห้องเรียน อยู่กับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ อยู่กับเพื่อนพิกัดทางสายตาด้วยกัน อยู่กับบุคคลอื่น และอยู่คนเดียว จากการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครูผู้สอน เพื่อนตัวนักเรียนเอง บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรประจำศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง และผู้ปกครองตลอดเดือนธันวาคม 2548 รวมระยะเวลา 30 วัน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แยกเป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะนำเสนอเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางกายภาพของนักเรียนกรณีศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับห้องเรียนร่วม
3. ข้อมูลเกี่ยวกับห้องเรียนเสริมวิชาการ
4. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง
5. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

ตอนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนกรณีศึกษา

1. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อครู
2. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อเพื่อน
3. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อบุคคลอื่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางกายภาพของนักเรียนกรณีศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ปัจจุบันนักเรียนอายุ 12 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว แรกคลอดมีน้ำหนักตัวน้อยมาก คือ 1,500 กรัม และมีอาการตัวเขียวจึงได้รับการดูแลจากโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ด้วยการบอบออกซิเจนเป็นเวลานาน 10 วัน เมื่ออายุได้ประมาณ

1 เดือน เริ่มมีอาการผิดปกติ คือมีฝ้าสีขาวปรากฏอยู่ในกระจกตา และสายตาไม่มีปฏิกิริยาต่อแสงสว่างที่มากกระทบ จักษุแพทย์ลงความเห็นว่าจะรับภาพนัยน์ตาเสีย ทำให้สูญเสียสายตา และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานักเรียนก็ได้รับการดูแลจากมูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปาง จนกระทั่งอายุได้ 3 ปี 6 เดือน จึงได้ย้ายเข้าไปอยู่ในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ และได้เข้าเรียนที่โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดลำปาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ในหลักสูตรการศึกษาพิเศษสำหรับคนตาบอด ได้ฝึกทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ และการฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับคนตาบอดเบื้องต้น ได้แก่ การเคลื่อนไหวและการเดินทางด้วยไม้เท้าขาว ทักษะอักษรเบรลล์ (Braille) ต่อมาเมื่ออายุได้ 6 ปี ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในกลุ่มนักเรียนตาบอดที่มีความพร้อมที่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ โดยเรียกว่านักเรียนเรียนเรียนร่วม ซึ่งนักเรียนได้พักอยู่ในหอพักนักเรียนประจำศูนย์ และใช้บริการรถรับส่งของศูนย์เดินทางจากศูนย์ไปโรงเรียนทุกวัน พร้อมกับนักเรียนเรียนร่วมคนอื่น

นักเรียนเข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านปางสนุก อำเภอเมืองลำปาง ซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตากับนักเรียนสายตาปกติ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง (เดิม) เมื่อปีการศึกษา 2541 โดยเริ่มรับการเตรียมความพร้อมในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุ 12 ปี 10 เดือน น้ำหนัก 62 กิโลกรัม สูง 153 เซนติเมตร มีสถานะโภชนาการเกินเกณฑ์ การเจริญเติบโตของร่างกายจัดอยู่ในกลุ่มเด็กอ้วน ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพคือเชิงช้า ไม่กระฉับกระเฉง ประกอบกับอาการมองไม่เห็น ทำให้มีลักษณะคล้ายเฉื่อยชา และในด้านทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งนักเรียนได้รับการฝึกฝนมาแล้วเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อม (Orientation and Mobility ใช้ชื่อย่อว่า O & M) ทำให้นักเรียนสามารถเดินเคลื่อนไหวไปในสถานที่ต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่านักเรียนขึ้นลงบันไดได้คล่องแคล่ว จดจำตำแหน่งและเส้นทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียนได้ดี เช่น สามารถจดจำอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม ห้องเสริมวิชาการ ห้องประชุม โรงอาหาร บริเวณชายขนมและเครื่องดื่ม อาคารห้องสมุด และสนามเด็กเล่น นักเรียนสามารถเดินทางภายในโรงเรียนด้วยตนเองเพียงลำพังโดยไม่ใช้ไม้เท้าช่วยเดิน ในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนจะเดินเกาะเพื่อนไปซื้อขนม และเครื่องดื่ม ลักษณะการเดินและการเคลื่อนไหวทั่วไปของนักเรียนที่พบคือ การเดินตัวตรงสืบท้าไปข้างหน้าก่อน และใช้มือยื่นสัมผัสกับสิ่งที่อยู่รอบตัว พบอาการเดินชว้นเซเป็นบางครั้งเมื่อเดินบนพื้นที่ไม่เรียบ มีการเดินชนสิ่งกีดขวางในบางครั้ง และมักจะถูกรบกวนนักเรียนคนอื่น ๆ วังชนบ่อย ๆ เพราะนักเรียนจะเดินตรงไปข้างหน้าอย่างเดียว ไม่สามารถหลบหลีกได้ทันที และในด้านการเรียนนั้นได้ศึกษาข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตั้งแต่

ช่วงชั้น ที่ 1 (ป.1 – 3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6) พบว่ามีค่าเฉลี่ยของผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ระดับ 2.50

2. ข้อมูลเกี่ยวกับห้องเรียนร่วมและในโรงเรียน

จากการเยี่ยมห้องเรียนร่วมในช่วงเดือนธันวาคม 2548 พบว่า ห้องเรียนร่วมเป็นห้องเรียนปกติทั่วไป เป็นห้องเรียนที่สอง ตั้งอยู่บนอาคารชั้นสองใกล้กับบันได หน้าอาคารเรียนเป็นเสาธงและสนามหญ้าขนาดใหญ่ มีทางเดินคอนกรีตรอบบริเวณโรงเรียน ด้านข้างอาคารเรียนเป็นโรงรถครุ ซึ่งมีห้องน้ำห้องส้วมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ด้านหลัง จากการเยี่ยมชั้นเรียนร่วมช่วงเดือนธันวาคม 2548 พบว่ามีนักเรียนหญิงและชายรวมกัน 40 คน โต๊ะนั่งสำหรับนักเรียนเป็น โต๊ะเดี่ยวแบบพลาสติกวางชิดกันเป็นคู่ ๆ นักเรียนนั่งอยู่ด้านหน้าสุดคู่กับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ โดยโต๊ะของนักเรียนจะเป็น โต๊ะตัวแรกที่อยู่ติดกับประตูทางเข้าห้องเรียน ในห้องเรียนใช้กระดานประเภทไวท์บอร์ด ข้างกระดานทั้งสองด้านมีรายชื่อนักเรียนที่เป็นเวรทำความสะอาดประจำวัน และมีข้อตกลงของชั้นเรียนติดไว้เห็นชัดเจน ด้านหลังของห้องเรียนมีตู้เก็บอุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ นักเรียนจะออกไปเรียนนอกห้องเมื่อเรียนในวิชาที่มีห้องเรียนพิเศษ ได้แก่ ศิลปะ ดนตรีนาฏศิลป์ พลศึกษา การงานพื้นฐานอาชีพ คอมพิวเตอร์ และการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครูประจำชั้นพบว่า ครูประจำชั้นได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนกรณีศึกษาโดยการคัดเลือกเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ 1 คน เพื่อดูแลขณะที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียน ซึ่งมีวิธีการเลือกคือครูประจำชั้นอ่านรายชื่อนักเรียนทั้งห้อง แล้วให้นักเรียนกรณีศึกษาเป็นผู้เลือก และเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือที่ได้รับเลือกเป็นเพื่อนนักเรียนหญิงที่เคยเรียนอยู่ห้องเดียวกัน และเคยดูแลช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาก่อน จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือพบว่าเพื่อนทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านการเรียนให้นักเรียนได้แก่ อ่านข้อความ อธิบายรูปภาพประกอบการเรียน อธิบายสื่ออุปกรณ์ที่ครูใช้ประกอบการสอน และเป็นผู้สังเกตกิริยาอาการของนักเรียนแล้วรายงานให้ครูทราบ เช่น อาการเจ็บป่วย ไม่สบาย อารมณ์เครียด อารมณ์โกรธ พาไปเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมถึงเป็นผู้ขออนุญาตครูให้นักเรียนกรณีศึกษาออกจากห้องเพื่อเข้าห้องน้ำ หรือไปห้องเรียนเสริมวิชาการ และจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนักเรียนเพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือพบว่านักเรียนเลือกเพื่อนเพราะเพื่อนใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใส่ใจดูแลช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนในห้องเรียน และเป็นเพื่อนกับนักเรียนตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากการสัมภาษณ์เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือพบว่าได้สมัครใจ เป็นผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขณะนั้นนักเรียนน่าสงสาร นั่งคนเดียวไม่มีใครพูดคุย และ

มองไม่เห็น เวลาเดินอยู่ภายในห้องเรียนจะชนกับโต๊ะ ชั้นวางหนังสือและขอบประตูเป็นประจำ โดยไม่มีเพื่อนคนอื่นช่วย ดังนั้นจึงอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยเหลือ และเมื่อขึ้นชั้นประถมปีที่ 2 จึงถูกย้ายสลับห้องเรียนเรื่อยมาจนกระทั่งพบกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการสังเกตนักเรียนในช่วงเวลาเช้าเมื่อมาถึงโรงเรียน ก่อนที่นักเรียนจะเข้าแถวเคารพธงชาติและช่วงปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง ระหว่างเวลา 08.00 – 08.30 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตลอดเดือนธันวาคม 2548 พบว่านักเรียนสามารถเคลื่อนไหวเดินทางไปยังบริเวณต่าง ๆ ภายในโรงเรียนได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง โดยไม่ใช้ไม้เท้าช่วยเดิน สามารถเดินไปยังอาคารเรียนได้ ขึ้นบันไดได้เอง ไม่เกาะเพื่อน เข้าแถวประจำห้องเรียนหน้าเสาธงเพื่อเคารพธงชาติได้ ซึ่งการเข้าแถวเคารพธงชาตินักเรียนจะต้องยืนตามลำดับความสูง นักเรียนจะยืนตรงตามจุดของตนเอง โดยมีเพื่อนในห้องเรียนคอยบอกทุกครั้ง และระหว่างปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างปกติ เช่น ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ กล่าวคำปฏิญาณตน ยืนฟังประกาศและข่าวต่าง ๆ จากฝ่ายประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงได้โดยสงบนิ่ง ประบมือแสดงความยินดีเมื่อมีการประกาศรับรางวัลต่าง ๆ และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมหน้าเสาธงนักเรียนสามารถเดินแถวกลับเข้าห้องเรียนได้เป็นปกติพร้อมกับเพื่อนทุกคน และจากการสังเกตนักเรียนในห้องเรียนร่วมหลังจากเรียนชั่วโมงสุดท้ายจบ ครูประจำชั้นเข้ามาดูแลห้องเรียนก่อนที่จะอนุญาตให้นักเรียนทุกคนกลับบ้าน ให้ทุกคนยกเก้าอี้วางบนโต๊ะ ดูแลการทำความสะอาดของเวรประจำวัน ครูพบว่านักเรียนกรณีศึกษา ยกเก้าอี้และดูแลโต๊ะได้สะอาดดีมาก จึงอนุญาตให้กลับก่อน นักเรียนทำท่ายิ้มแล้วเดินออกจากห้องโดยไม่กล่าวขอบคุณ หรือกล่าวสวัสดิ์กับครู

จากการสัมภาษณ์เพื่อนร่วมห้องเรียนพบว่า เพื่อนอยากจะช่วยเหลือและรู้สึกสงสารที่นักเรียนมองไม่เห็นแต่ไม่รู้วิธีช่วยเหลือ เพราะนักเรียนไม่พูดกับใคร นักเรียนนั่งเฉยกับเพื่อน เมื่อเข้ากลุ่มทำงานร่วมกันเพื่อนจะไม่แบ่งงานให้นักเรียนรับผิดชอบ เพราะกลัวว่าจะเกิดความล่าช้า งานไม่สำเร็จ และส่งงานไม่ทันมีผลต่อคะแนนกลุ่ม

3. ข้อมูลเกี่ยวกับห้องเรียนเสริมวิชาการ

จากการเยี่ยมชมห้องเรียนเสริมวิชาการช่วงเดือนธันวาคม 2548 พบว่า ห้องเรียนเสริมวิชาการเป็นห้องที่จัดไว้เฉพาะ ตั้งอยู่ชั้นล่างของอาคารเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ลักษณะภายในห้องเรียนเป็นห้องโล่งกว้าง มีโต๊ะสำหรับครูเสริมวิชาการ และโต๊ะสำหรับนักเรียนพิการทางสายตา 2 ชุด เป็นโต๊ะยาวขนาด 3 เมตร พร้อมม้านั่ง สามารถนั่งได้ 6 – 8 คน ลักษณะเป็นโต๊ะที่ทำจากโครงสร้างเหล็ก ไปด้วยแผ่นไม้อัด เมื่อมีนักเรียนพิการทางสายตาเข้าไปใช้ห้องเรียนพร้อมกันหลายคน และใช้อุปกรณ์การเขียนพร้อม ๆ กัน เสี่ยงกดดินสอ (Stylus) จะดังก้องไปทั้งห้อง บริเวณชิดกับผนังห้องมีมุมสำหรับวางสื่อการสอนของนักเรียนบกพร่องทางสายตา ได้แก่ แผ่น

และดินสอสำหรับเขียน (Slate and Stylus) เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (Braille) เครื่องมือ
 เรขาคณิต กระดานกราฟ ลูกคิดเบรลล์ ไม้บล็อก และเครื่องบันทึกเสียง มีชั้นวางหนังสือเรียน
 ที่แปลเป็นอักษรเบรลล์ ตั้งแต่ชั้น ป.1-6 ทุกกลุ่มสาระ มีบอร์ดผนังแสดงภาพและข้อมูลของนักเรียน
 เรียนรวมทั้ง 9 คน ในห้องเรียนเสริมวิชาการการมีครูเสริมวิชาการ 1 คน ปฏิบัติหน้าที่สอนเด็ก
 เพิ่มเติมจากวิชาที่เด็กไม่ได้เรียนในห้องปกติ นักเรียนเรียนรวมจะมาเรียนกับครูในห้องเสริมวิชาการ
 วันละ 1-2 ชั่วโมง โดยทุกคนจะมีตารางเฉพาะของตนเองที่จะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ
 ครูเสริมวิชาการเป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ ผ่านการอบรมด้านการสอนซ่อมเสริม
 โดยเฉพาะ มีความรู้ความสามารถในการสอนเด็กที่มีความพิการทางการมองเห็น วิชาที่สอน
 ซ่อมเสริม คือคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาอื่น ๆ ที่นักเรียนต้องการเรียน
 เพิ่มเติม นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการจะมีหน้าที่ในการจัดทำอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ได้แก่ แผ่นผัง
 หรือแผ่นที่นูน รูปทรงเรขาคณิต เพื่อใช้ประกอบการสอนให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และ
 ครูเสริมวิชาการจะเป็นผู้พิมพ์เอกสารประกอบการเรียน พิมพ์ข้อสอบเป็นอักษรเบรลล์ และแปล
 แบบฝึกหัด การบ้านของนักเรียนจากอักษรเบรลล์เป็นอักษรปกติ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง

จากการไปเยี่ยมชมและสัมภาษณ์บุคลากรประจำศูนย์ 3 ครั้ง คือ วันที่ 3, 6 และ
 13 ธันวาคม 2548 พบข้อมูล ดังนี้ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง ดำเนินงานภายใต้
 การกำกับดูแลของมูลนิธิธรรมิกชน เพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และ
 มูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปาง มีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ 28 คน การดำเนินงานมีบริการเป้าหมาย
 4 โครงการ คือ โครงการโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด โครงการเรียนรวมในโรงเรียนปกติ
 โครงการหอพัก และโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนตาบอด และฝึกอาชีพ

นอกจากการดำเนินงาน 4 โครงการแล้ว ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง
 มีบทบาทหน้าที่บริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองของเด็กตาบอด และจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 กับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนตาบอด ภายในบริเวณศูนย์เป็นที่ตั้งโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดลำปาง
 ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้พิการทางสายตาที่ด้อยโอกาส โดยจะรับเด็กตาบอดอายุ
 ระหว่าง 3 ปีครึ่งถึง 12 ปี จากจังหวัดภาคเหนือ คือ ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย ลำพูน
 อุดรดิตถ์ และสุโขทัย เข้ารับเตรียมความพร้อมด้านทักษะพื้นฐาน การช่วยเหลือตนเอง กิจวัตร-
 ประจำวัน ทักษะพิเศษอื่น ๆ สำหรับคนพิการทางสายตาโดยมีครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษ
 โดยเฉพาะเป็นผู้ปฏิบัติการสอน และยังมีศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาคนตาบอดในการผลิต และ
 บริการสื่อการเรียน หนังสือเบรลล์ และอุปกรณ์การเรียนสำหรับนักเรียนตาบอด ปัจจุบันเปิดทำการ
 สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเด็กพิการทางสายตาทุกคนจะได้รับการ

พัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อเตรียมความพร้อม ด้านทักษะชีวิต ทักษะสังคม ทักษะพื้นฐานการเขียน อักษรเบรลล์ เทคนิคการเคลื่อนไหวและการเดินทาง จนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เหมือนเด็กปกติ และส่งไปเรียนร่วมกับเด็กตาดีในโรงเรียนปกติ โดยเรียกว่า “นักเรียนเรียนร่วม” ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือเด็กตาบอดพิการซ้ำซ้อนร่วมกับหู สติปัญญา ปากแหว่งเพดานโหว่ พิการทางการเรียนรู้ บกพร่องทางการพูดและสื่อสาร และพัฒนาการช้า เด็กกลุ่มนี้จะได้รับการฝึกทักษะอยู่ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดบลาปาง เพื่อฟื้นฟูจนกว่าจะสามารถดูแลตนเองได้

นอกจากนั้น ภายในศูนย์พัฒนาสาธิตภาพคนตาบอดบลาปาง ยังเป็นที่ตั้งหอพักเด็กตาบอด ซึ่งประกอบด้วยหอพักหญิง 2 หลัง และหอพักชาย 1 หลัง โดยหอพักทุกหลังมีครูประจำหอพัก 1 คน มีพนักงานทำความสะอาด พนักงานซักรีด และแม่ครัว ปัจจุบันมีเด็กหอพัก 67 คน เป็นเด็กตาบอดพิการซ้ำซ้อนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด 22 คน และเป็นเด็กเรียนร่วม 45 คน และจากการเยี่ยมชมศูนย์พบว่าสภาพของหอพักทุกหลังเป็นห้องโถงใหญ่ เด็กทุกคนพักอยู่รวมกัน ภายในห้องพักแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยเตียงนอนแบบ 2 ชั้น เรียงไว้ชิดผนัง 10–12 เตียง ผนังด้านตรงข้ามเป็นตู้เสื้อผ้าไม้ มีที่โล่งสำหรับตากผ้าเช็ดตัว และมีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำรวมอยู่ มีกฎการใช้เตียงนอนคือเด็กที่โตกว่าจะนอนชั้นล่าง และมีการเลือกคู่ตามความสมัครใจ ระเบียบของการอยู่หอพัก คือเด็กทุกคนไม่สามารถออกนอกบริเวณศูนย์ได้นอกจากผู้ปกครองจะมารับ และขออนุญาตตามระเบียบทุกครั้ง ในการพักอยู่รวมกันนี้เด็กทุกคนต้องปฏิบัติตามกิจกรรมประจำวันตามตาราง ซึ่งมีรายละเอียดกิจกรรมในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และกิจกรรมในวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ และวันหยุด ดังนี้

ตารางกิจกรรมหอพัก วันจันทร์ – ศุกร์

เวลา	กิจกรรม
05.00 น.	- ตื่นนอน / กิจวัตรประจำวัน
06.30 น.	- รับประทานอาหารเช้า
07.00 น.	- นักเรียนเรียนร่วมขึ้นรถไปโรงเรียน - นักเรียนโรงเรียนตาบอด เตรียมตัวเข้าห้องเรียน
08.00 น.	- เข้าเรียน
11.30 น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
15.30 น.	- เลิกเรียน - อาบน้ำ จัดเก็บเสื้อผ้า จัดของ

เวลา	กิจกรรม
16.30 น.	- นักเรียนเรียนร่วมกลับเข้าหอพัก
17.00 น.	- รับประทานอาหารเย็น
18.00 น.	- ทำการบ้าน ฝึกฝนดนตรี
	- เด็กเล็กฟังนิทาน เก็บขยะ เล่นสนาม
20.00 น.	- เด็กเล็กเข้าหอ อาบน้ำ แปรงฟัน เข้านอน
	- ทำการบ้าน
	- เข้านอน

ตารางกิจกรรมหอพัก วันเสาร์ – วันอาทิตย์ และวันหยุด

เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
06.00 น.	ตื่นนอน / กิจกรรมประจำวัน	
07.00 น.	- รับประทานอาหารเช้า	
	- ทำความสะอาดหอพัก	- เช็ดกระจก ล้างห้องน้ำ ซักผ้าห้อง
08.30 น.	- เข้าเรียนตามความสนใจ (ลูกคิด คณิตศาสตร์ ภาษาจีน อังกฤษ)	- นักศึกษาอาสาสมัครจาก ม.ราชภัฏลำปางทำการสอน 08.30 – 12.00 น.
10.00 น.	- รับประทานอาหารว่าง	- มีผู้นำอาหารมาเลี้ยงทุกสัปดาห์
10.30 น.	- เรียนภาคเช้าต่อ	
12.00 น.	พักกลางวัน รับประทานอาหาร	
13.00 น.	- ซักผ้า รีดผ้า รับประทานอาหาร - พักตามอริยาศัย	วันอาทิตย์เข้าเรียนคอมพิวเตอร์
17.00 น.	- รับประทานอาหารเย็น	
21.00 น.	- เข้านอน	

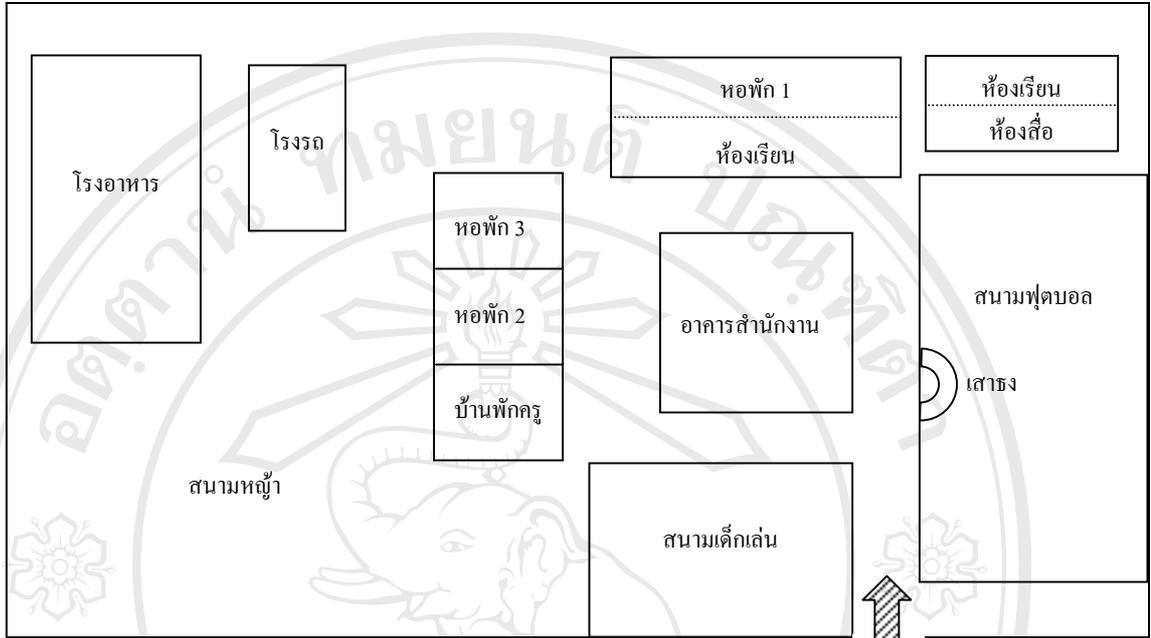
จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนอยู่หอพักหลังที่ 3 ใช้เตียงนอนหลังแรก ติดกับประตูทางเข้า โดยนักเรียนนอนอยู่ชั้นบน ส่วนชั้นล่างเป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่สนิทกัน ซึ่งการจับคู่นี้ทั้งสองฝ่ายต่างเป็นผู้เลือกซึ่งกันและกัน นักเรียนชอบเพื่อนคนนี้นี้มากเพราะเป็นนักเรียนเรียนร่วมโรงเรียนเดียวกัน เป็นที่ปรึกษา เป็นเพื่อนคุย เพื่อนเล่น สอนการบ้าน และนักเรียนพอใจเป็นพิเศษคือเมื่อร้องเพลงให้ฟัง เพื่อนจะเป็นผู้ที่ชื่นชมการร้องเพลงของนักเรียนทุกครั้ง ปัจจุบันเพื่อนแยกไปเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ยังคงขึ้นรถไปกลับด้วยกันทุกวัน

จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิทพบว่า นักเรียนชอบร้องเพลง คุยเก่ง นำเรื่องต่าง ๆ ที่ฟังจากโทรทัศน์ หรือข่าวจากทางบ้านมาเล่าให้ฟังเสมอ เป็นคนมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน เช่น ขนม ผลไม้ คริมทาผิว นักเรียนจะอัดเทปขณะที่ครูกำลังสอนแล้วนำมาเปิดให้เพื่อนฟัง ในด้านสุนนิตยนั้นเพื่อนบอกว่านักเรียนหมักหมมเสื้อผ้าเป็นจำนวนมาก ไม่ขยับซักผ้า เพื่อนคอยเตือนตลอดเวลา แต่นักเรียนไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นยังชอบตะโกนเรียกชื่อเสียงดังจนเพื่อนรู้สึกอายนหลายครั้ง

จากการสัมภาษณ์ครูหอพักพบว่า นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามระเบียบหอพักได้ดี มีหน้าที่พิเศษในวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ คือเช็ดกระจกหน้าต่าง และล้างห้องน้ำ การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณเตียงนอนทำได้ไม่ดีนัก เสื้อผ้าของนักเรียนที่ใช้แล้วจะใส่ไว้ในตะกร้าจำนวนมากจนเพื่อนต้องเตือน เรื่องการดูแลเสื้อผ้านักเรียนทำเองเป็นส่วนน้อย เพราะทุกวันเสาร์หรือวันหยุดอื่น ๆ แม่ของนักเรียนจะมาที่หอพักเพื่อซักผ้าให้ แล้วรับนักเรียนกลับไปอยู่บ้าน ซึ่งทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมหอพักในช่วงวันหยุด นอกจากนี้ครูหอพักยังให้ข้อมูลว่านักเรียนจะไม่พูดกับบุคคลที่ไม่รู้จักคุ้นเคย เช่น โอกาสที่นักเรียนพิการทางสายตาที่อยู่ในหอพักทุกคนได้รับการตรวจดวงตา และตรวจสุขภาพจากโรงพยาบาล เมื่อแพทย์สอบถามอาการนักเรียนจะไม่ตอบคำถาม นิ่งเฉย ไม่พูด ตรงข้ามกับเมื่ออยู่ในหอพักนักเรียนพูดเก่ง คุยกับทุกคน ชอบร้องเพลง พูดและตะโกนเสียงดังโหวกเหวกอยู่เสมอ พูดไม่ไพเราะกับเพื่อน บางครั้งไม่ฟังครูและเถียงครู บางครั้งพูดโกหก

นอกจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้อธิบายแผนผังแสดงตำแหน่งอาคารสถานที่ภายในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งแสดงดังนี้

แผนผัง : แสดงอาคารสถานที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง

แผนผัง : แสดงตำแหน่งภายในหอพัก 3

5. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และการเยี่ยมบ้านนักเรียนในระหว่างวันที่ 10 – 12 ธันวาคม 2548 พบว่า สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยเป็นบ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้ มีห้องนอน ห้องครัว ห้องรับแขก และห้องน้ำเป็นสัดส่วน ภายในบ้านมีเครื่องใช้ไฟฟ้า อำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น บริเวณบ้านปลูกต้นไม้ร่มรื่น สภาพสังคมในครอบครัวของนักเรียน เป็นครอบครัวเดี่ยว สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ชาย และนักเรียน ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง พ่อประกอบอาชีพรับจ้างขับรถ เป็นผู้มีรายได้หลักของครอบครัว แม่ทำงานบ้าน พี่ชายมีอายุมากกว่านักเรียน 12 ปี ทำงานบริษัทเอกชน นักเรียนเป็นบุตรคนเล็กของครอบครัว และมีความสนิทสนมกับทุกคนภายในบ้าน นักเรียนคุ้นเคยกับสถานที่ภายในบริเวณบ้านเป็นอย่างดี สามารถช่วยเหลืองานบ้านอย่างง่าย ๆ ได้ แม่เคยให้นักเรียนกรณีศึกษาหยิบของที่วางบนหลังตู้ และถามว่า “เห็นหรือเปล่าลูก” นักเรียนได้ยินแล้วตอบว่า “ก็รู้ว่าคนตาบอดมองไม่เห็นอยู่แล้วแต่หาได้เจอก็แล้วกัน” แม่บอกว่าดีใจมากที่ลูกยอมรับตนเอง และมีความพยายามที่จะปรับตัวตามสภาพที่แท้จริง

แม่จะไปรับนักเรียนกลับมาอยู่ที่บ้านทุกวันหยุด บางครั้งไปรับที่โรงเรียนในวันศุกร์ บางครั้งไปรับจากศูนย์ในวันเสาร์ตอนเช้า และส่งกลับศูนย์ในวันอาทิตย์ตอนเย็นทุกสัปดาห์ แม่ให้ข้อมูลว่านักเรียนชอบอยู่บ้าน ชอบดูโทรทัศน์มากที่สุด นั่งอยู่กับโทรทัศน์ทั้งวัน ชอบรายการเพลงและละครตลก เมื่อแม่ชวนออกไปนอกบ้าน เช่น ไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า ไปเที่ยวงานต่าง ๆ หรือไปบ้านญาติ นักเรียนจะปฏิเสธ ดังนั้นนักเรียนจะไม่เคยไปไหนเลย พ่อบอกว่ารู้สึกสงสารและรักนักเรียนมาก จะให้การสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียนเป็นพิเศษ ให้นักเรียนมีโอกาสทางการศึกษาใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด ซึ่งพ่อซื้อวิทยุเทปชนิดมีหูฟัง ให้นักเรียน 1 เครื่อง ไว้ใช้อัดเสียงครูขณะกำลังสอนและเฉลยคำตอบ ผู้วิจัยถามความคิดเห็นนักเรียนเรื่องการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนตอบว่า “หนูจะเรียนที่โรงเรียน โครงการเรียนร่วมใกล้บ้านค่ะ หนูจะกลับมาอยู่ที่บ้าน” ความคิดเห็นดังกล่าวแสดงถึงนักเรียนมีทัศนคติในด้านดีต่อการศึกษาและต่อครอบครัว และเชื่อมั่นว่าสามารถดำรงชีวิตร่วมกับครอบครัวได้เป็นปกติสุขในด้านสภาพอารมณ์ขณะที่อยู่กับครอบครัวนั้น แม่ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่านักเรียน จะจีโมโห ซึ่งขณะที่ยังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนเคยถูกเพื่อนแกล้ง มีอารมณ์เครียดจะมีพฤติกรรมเอาศีรษะโขกพื้น หยิกข่วนใบหน้าและตามลำตัว ปัจจุบันนักเรียนไม่เคยแสดง พฤติกรรมดังกล่าวแต่จะเล่าความรู้สึกให้แม่ฟัง ซึ่งแม่บอกว่านักเรียนปรับตัวได้ และเก็บความรู้สึก ได้ดี

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

จากการศึกษาข้อมูลการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ซึ่งเป็นแบบคัดกรองพฤติกรรมในเด็กอายุ 4–16 ปี ที่ต้องทำการประเมิน 3 ชุด คือ แบบประเมินพฤติกรรมเด็กสำหรับครู สำหรับผู้ปกครอง และสำหรับเด็กประเมินตนเอง เป็นแบบประเมินพฤติกรรมที่ใช้ทำการประเมินนักเรียนกรณีศึกษาระหว่างวันที่ 1–30 พฤศจิกายน 2548 โดยฝ่ายงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านปางสนุก และจากการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมพบข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียน ดังนี้ คือ

การแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็กสำหรับครู

ครูผู้ทำการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน คือครูประจำชั้น และพบว่าผลจากการประเมินของครูประจำชั้น นักเรียนมีพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปกติ มีปัญหาพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนในระดับเสี่ยง และพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมอยู่ในระดับมีปัญหา ส่วนระดับความรุนแรงของปัญหาพบว่า ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนเอง ต่อเพื่อนและต่อครูอยู่ในระดับเล็กน้อย แต่กระทบต่อการเรียนในห้องเรียนค่อนข้างมาก ซึ่งครูได้แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนน้อย

การแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็กสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ทำการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนคือแม่ และพบว่าผลจากการประเมิน นักเรียนมีพฤติกรรมในภาพรวมระดับมีปัญหาทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรมอาละวาด โมโห พฤติกรรมอยู่นิ่งนานไม่ได้ และแยกตัว ชอบเล่นคนเดียว ส่วนพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของนักเรียนอยู่ในระดับปกติ ส่วนระดับความรุนแรงของปัญหาพบว่า นักเรียนมีปัญหาชัดเจน ทำให้ตัวนักเรียนมีปัญหาค่อนข้างมาก รบกวนชีวิตประจำวันของนักเรียนด้านการคบเพื่อนและการเรียนในห้องเรียนค่อนข้างมาก และปัญหาของนักเรียนทำให้ครอบครัวเกิดความยุ่งยากค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน โดยแม่ได้แสดงความรู้สึกกังวลว่ากลัวครูไม่เข้าใจลูก กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ และอยากให้มีการส่งเสริมคนตาบอดด้านการเรียนให้มากกว่านี้

การแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็กสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

ผลจากการประเมินพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับเสี่ยง มีปัญหาพฤติกรรมด้านอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วนพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคมของนักเรียนมีปัญหาเช่นเดียวกัน ส่วนระดับความรุนแรงของปัญหาพบว่า นักเรียนมีปัญหาชัดเจน ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ เป็นปัญหาที่รบกวนชีวิตประจำวันด้านการคบเพื่อน และการเรียนในห้องเรียนค่อนข้างมาก นักเรียนบอกเพิ่มเติมว่าเพื่อนไม่ใส่ใจ นักเรียนไม่กล้า กลัวครูประจำชั้นและครูที่สอนไม่ค่อยพูดคุย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมแบบไม่มีส่วนร่วมในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ขณะที่นักเรียนอยู่คนเดียว อยู่กับเพื่อน อยู่กับบุคคลอื่น สังเกตขณะที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียนร่วม อยู่ในห้องเรียนเสริมวิชาการ และอยู่นอกห้องเรียน ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน เวลาโรงเรียนเลิกและช่วงกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์สนทนาคู่อย่างไม่เป็นทางการกับนักเรียน ครู เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรประจำศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดลำปาง ตลอดเดือนธันวาคม 2548 ระยะเวลาที่สังเกต 30 วัน สามารถสรุปพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีต่อครู เพื่อน และบุคคลอื่นที่พบมีดังนี้

1. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อครู

พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อครูผู้สอนประจำวิชา พบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่นักเรียนมีต่อครูผู้สอนประจำวิชา มีดังนี้ คือ

- 1) ทุกครั้งที่พบครู นักเรียนจะไม่ทักทายเนื่องจากมองไม่เห็น เมื่อครูเป็นผู้ทักทายก่อน นักเรียนจะไม่กล่าวทักทาย ไม่สวัสดิคตอบครู นักเรียนจะยืนนิ่งเฉยทำท่าขมขื่น ไม่ทำความเคารพ
- 2) ขณะที่ครูกำลังสอน นักเรียนจะใช้ทักษะการฟัง หันด้านข้างฟังครูอธิบายบทเรียน ใช้มือสัมผัสตำราเรียนอักษรเบรลล์ ทำแบบฝึกหัดและจดบันทึก โดยใช้อักษรเบรลล์ ใช้เทปบันทึกเสียงครูเมื่อครูอธิบายบทเรียน และเฉลยแบบฝึกหัด
- 3) การเรียนวิชาสังคมศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ นักเรียนจะตอบข้อซักถามครูได้ทั้งตอบคนเดียว และตอบคำถามเป็นกลุ่ม นักเรียนจะพูดค่อยและเสียงเบา
- 4) การเรียนวิชาพลศึกษา ศิลปศึกษา การอาชีพและเทคโนโลยี และชั่วโมงที่มีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะเข้าไปเรียนห้องเรียนเสริมวิชาการแทน บางครั้งหลบอยู่ในห้องเรียนคนเดียว ไม่เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษนอกห้องเรียน

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนประจำวิชาระหว่างวันที่ 20 – 30 ธันวาคม 2548 เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาที่เข้ามาเรียนร่วมในห้องเรียนพบว่า นักเรียนมีลักษณะนิ่งเฉย การโต้ตอบทางภาษาน้อย เสียงเบาคล้ายกับไม่มีความมั่นใจ บางครั้งไม่ตอบคำถามที่ครูถาม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนครูต้องคอยกระตุ้นเตือน และการที่ครูผู้สอนไม่มีความรู้อักษรเบรลล์ ทำให้การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนล่าช้า และต้องมีการสอนเพิ่มเติม ทำให้ใช้เวลาในการสอนนักเรียนมากกว่านักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบข้อมูล คือนักเรียนชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เพราะมีบทสนทนาได้ตอบที่ครูผู้สอนประเมินผลได้ทันที และไม่มีแบบฝึกหัดมาก นักเรียนชอบเรียนวิชาสังคม

เพราะได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ที่อยู่รอบตัว สำหรับวิชาพลศึกษานั้นนักเรียนเคยไปนั่งฟังครูอธิบายวิธีการเล่นปิงปอง แต่เล่นกับเพื่อนไม่ได้ จึงไม่ลงไปเรียนอีกเลย เมื่อผู้วิจัยถามถึงเหตุผลที่นักเรียนนั่งอยู่ในห้องคนเดียวขณะที่เพื่อนคนอื่นลงไปทำกิจกรรมในหอประชุม นักเรียนบอกว่าเพื่อนไม่พาไปด้วย และรู้สึกว้างบางครั้งไม่ได้รับการใส่ใจจากเพื่อน จากครู

จากการสังเกตการสอนในห้องเรียน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนจะนั่งนิ่งฟังเงียบเฉย ครูไม่หันมาพูด หรือถามนักเรียนเลย เมื่อครูถามคำถามประเภทต้องการให้ผู้เรียนอธิบายคำตอบ หรือแสดงความคิดเห็น ครูจะถามนักเรียนคนอื่น ๆ 3-4 คนเท่านั้น ครูไม่เคยถามนักเรียนและเมื่อครูใช้สื่อการสอนครูจะอธิบายรวม ๆ ให้นักเรียนทั้งห้องฟัง นักเรียนจึงมีโอกาสนำเสนอของครูน้อย

พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อครูประจำชั้น พบว่าพฤติกรรมทางสังคมที่นักเรียนมีต่อครูประจำชั้น ดังนี้คือ

1) นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำชี้แจงของครูประจำชั้น เรื่องการถอดรองเท้า เคาะรองเท้านำขึ้นอาคารเรียน และวางรองเท้าบนชั้นวางหน้าห้องเรียนได้ทุกครั้ง นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนได้ คือการยกเก้าอี้ขึ้นวางบนโต๊ะหลังเลิกเรียน และยกลงในตอนเช้าได้

2) การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน นักเรียนจะเงียบเฉย นั่งทำคางคูปคำใบหน้าและเกาะบริเวณดวงตาตลอดเวลา บางครั้งชวนเพื่อนคุยไม่สนใจฟังครูอธิบายทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จและครูต้องบอกให้เข้ากิจกรรมกลุ่ม

3) ทุกชั่วโมงที่ครูประจำชั้นสอน นักเรียนจะให้เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือเป็นผู้ขออนุญาตแทนเพื่อออกไปห้องน้ำ และนักเรียนจะกลับเข้ามาในห้องเรียนเมื่อใกล้หมดชั่วโมง ผู้วิจัยได้สังเกตการไปเข้าห้องน้ำของนักเรียนตลอด 1 สัปดาห์ คือระหว่างวันที่ 19-23 ธันวาคม 2548 เวลาเช้าในชั่วโมงเรียนที่ 1 ซึ่งตารางเรียนคือวิชาคณิตศาสตร์ พบพฤติกรรมของนักเรียนคือเมื่อออกมาจากห้องน้ำนักเรียนจะเดินไปหยุดตามใต้ต้นไม้แล้วเอาวิทยุเทปที่ใส่ไว้ในกระเป๋ากระโปรงขึ้นมาฟัง บางครั้งร้องเพลงตามวิทยุ นักเรียนนั่งใต้ต้นไม้เป็นเวลานาน และเดินกลับขึ้นไปบนอาคารเรียน

จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อนักเรียนพิการเรียนร่วม พบว่านักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางคณิตศาสตร์น้อย ครูไม่รู้อักษรเบรลล์ จึงไม่สามารถตรวจสอบแบบฝึกหัดของนักเรียนได้ทันที ต้องรอการแปลอักษรเบรลล์จากครูเสริมวิชาการ 2-3 วัน บางครั้งนาน 1 สัปดาห์ จึงไม่สามารถประเมินผลได้ว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนและผ่านจุดประสงค์หรือไม่

จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่านักเรียนไม่เข้าใจวิชาคณิตศาสตร์ มีความรู้สึกเครียดและอยากเข้าห้องน้ำทุกครั้ง นักเรียนกลัวครูประจำชั้น เพราะครูเสียงดัง และดุ และให้ทำแบบฝึกหัดหลายข้อ ครูเสริมวิชาการแปลงานให้ไม่ทัน นักเรียนจึงค้างงานแต่ไม่เคยถูกครูทำโทษ

พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อครูเสริมวิชาการ พบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่นักเรียนมีต่อครูเสริมวิชาการมี ดังนี้

1) เมื่อนักเรียนเรียนอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนพูดโต้ตอบกับครูได้ดี พูดเสียงดังกว่าการเรียนวิชาอื่น ๆ พูดคุยกับครูในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นปกติ กล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นมากกว่าเมื่อเรียนอยู่ในห้องเรียนร่วม

2) นักเรียนเดินไปหาครูที่โต๊ะทุกครั้งที่ต้องการถามเรื่องงาน และส่งงาน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนชอบเข้าไปเรียนในห้องเรียนเสริมวิชาการ เพราะได้พบเพื่อนพินิจทางสายตาดูด้วยกัน นักเรียนชอบครูเสริมวิชาการเพราะเป็นครูที่เข้าใจความต้องการของเด็กตาบอด เมื่อนักเรียนทำงานส่งครูสามารถบอกได้ทันทีว่าทำถูกหรือผิด และอธิบายวิธีแก้ใ้งานได้ละเอียดจนเข้าใจ

จากการสัมภาษณ์ครูเสริมวิชาการเกี่ยวกับนักเรียนกรณีศึกษา พบว่านักเรียนเป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือเพื่อนในห้อง เช่น สอนการบ้านให้ห้อง และช่วยอธิบายแบบฝึกหัด แต่นักเรียนมักเอาแต่ใจตนเอง เมื่อครูเตือนจะโกรธ ชอบเถียงและพูดกับเพื่อนไม่ไพเราะ

2. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อเพื่อน

พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อเพื่อนในห้องเรียน และนักเรียนในโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดังนี้ คือ

1) นักเรียนไม่พูดกับเพื่อนในห้องเรียน นั่งเฉย แยกตัวอยู่ตามลำพัง ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน

2) เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมด้านวิชาการ นักเรียนห้องต่าง ๆ ต้องเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การแข่งขัน การทดลอง การแสดงนิทรรศการของแต่ละห้องเรียน นักเรียนจะไม่มาโรงเรียนในวันนั้น ทำให้ไม่มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

3) นักเรียนทำของตกแล้วมีนักเรียนคนอื่นเก็บของคืนให้นักเรียนจะไม่กล่าวขอบคุณหรือขอโทษ และเมื่อเดินชนนักเรียนคนอื่นจะยืนนิ่งเฉยไม่กล่าวขอโทษ

จากการสัมภาษณ์เพื่อนในห้องเรียน พบว่านักเรียนไม่พูดกับคนอื่นแต่พูดกับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือเท่านั้น เพื่อนในห้องจึงไม่มีใครเข้าไปพูดคุยด้วย การทำรายงานกลุ่มนักเรียนจะอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือทุกครั้ง

พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดังนี้ คือ

1) นักเรียนพึ่งพาเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือขณะอยู่ในห้องเรียน ได้แก่ การให้เพื่อนบอกข้อความเพื่อจดตาม ให้เพื่อนอธิบายแบบฝึกหัด ให้พาออกไปทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกห้องเรียน และให้ขออนุญาตแทนตนเองเมื่อต้องการออกจากห้อง หรือไปห้องน้ำ

2) นักเรียนชวนเพื่อนคุยในช่วงโมงเรียน โดยใช้ไหล่กระแทกเพื่อนให้พูดด้วย

3) นักเรียนไม่เคยเดินกับเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือในขณะที่อยู่นอกห้องเรียน คือช่วงก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ ช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน หลังเลิกเรียน และช่วงกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์เพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ พบข้อมูลว่านักเรียนจะมีเพื่อนสนิทเป็นผู้พิการทางสายตาประเภทเลื่อนกลางมารับหลังจากรับประทานกลางวัน และนักเรียนจะเดินเกาะกลุ่มกับเพื่อนที่พิการทางสายตาด้วยกันเมื่ออยู่นอกห้องเรียน เมื่อผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกที่มีต่อนักเรียนกรณีศึกษาเพื่อผู้ดูแลช่วยเหลืออธิบายว่าบางครั้งรู้สึกที่นักเรียนเป็นภาระ ทำให้ตนเองไม่สะดวกในการเรียน เพราะต้องคอยให้ความช่วยเหลือทุกอย่างเมื่ออยู่ในห้องเรียน แต่ถ้าไม่ช่วยเหลือนักเรียนจะเรียนลำบาก จึงเป็นคนที่น่าสงสาร น่าเห็นใจ

พฤติกรรมทางสังคมต่อเพื่อนพิการทางสายตา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมต่อเพื่อนพิการทางสายตาด้วยกันดังนี้ คือ

1) นักเรียนเดินเกาะกลุ่มกับเพื่อนที่พิการทางสายตาด้วยกัน เมื่ออยู่นอกห้องเรียนร่วมในช่วงเวลาก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน เวลาโรงเรียนเลิกและช่วงที่โรงเรียนจัดกิจกรรมพิเศษ

2) นักเรียนจะเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่พิการทางสายตา โดยจะนั่งคุยกันตามใต้ต้นไม้หน้าห้องเรียนเสริมวิชาการ นักเรียนเล่าว่า เล่าเรื่องที่ฟังจากโทรทัศน์ให้เพื่อนฟังอย่างเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ

3) นักเรียนแบ่งปันของใช้ให้เพื่อน เช่น คริมบำรุงผิว ซึ่งระยะที่ผู้วิจัยทำการสังเกตเป็นฤดูหนาว จึงพบว่านักเรียนจะนำคริมบำรุงผิว วาสลินสำหรับทาริมฝีปากมาแบ่งให้เพื่อนใช้ และเมื่ออยู่ในห้องเรียนเสริมวิชาการ นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน ช่วยอธิบายแบบฝึกหัดให้กับน้องพิการทางสายตา

จากการสัมภาษณ์เพื่อพิการทางสายตาด้วยกัน พบข้อมูลว่านักเรียนเป็นคนที่มีความสนใจต่อเพื่อน คุยเก่ง ชอบเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่ฟังมาจากโทรทัศน์ขณะที่อยู่กับครอบครัวในวันหยุด นำมาเล่าให้เพื่อนฟัง ได้แก่ ละครตลก ขำ และเพลง นักเรียนชอบร้องเพลง และอารมณ์ดีแต่โกรธง่าย และพูดไม่สุภาพกับเพื่อน

3. พฤติกรรมทางสังคมที่มีต่อบุคคลอื่น

จากการสังเกตนักเรียนในช่วงเวลาเข้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ ช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน และหลังเลิกเรียน และสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับนักการศึกษา

พนักงานห้องครัว และแม่ค้าขายขนมในโรงเรียน ระหว่างวันที่ 20–30 ธันวาคม 2548 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมดังนี้ คือ

- 1) นักเรียนจะนั่งเฉยไม่พูดกับบุคคลอื่น เมื่อนักการภารโรงบอกเตือนให้ระวังเดินชนสิ่งกีดขวาง เช่น รถขนขยะ นักเรียนจะเดินเลี้ยวไม่สนทนาตอบ
- 2) นักเรียนไม่กล่าวขอบคุณเมื่อนักการภารโรงหยิบของที่นักเรียนทำตกส่งให้กับมือ และไม่กล่าวขอบคุณเมื่อพนักงานห้องครัวยื่นถาดอาหาร หรือแจกของว่างให้นักเรียน
- 3) เมื่อซื้อขนมและเครื่องดื่มนักเรียนจะไม่พูดกับแม่ค้าโดยตรง และใช้วิธีผ่านคนกลางคือให้เพื่อนที่มีสายตาดูแลกลาง ซึ่งเป็นคนที่นักเรียนไปด้วยเป็นผู้บอกแทน

จากการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาเรียนร่วมในโรงเรียนพบข้อมูล ดังนี้

นักการภารโรงให้ข้อมูลว่า รู้สึกสงสารและเห็นใจที่นักเรียนมองไม่เห็น จึงพยายามบอกทุกครั้งที่นักเรียนกำลังจะชนสิ่งกีดขวาง แต่นักเรียนไม่เคยพูดด้วย จะหยุดเดินและเดินเลี้ยวไปเท่านั้น

พนักงานห้องครัวให้ข้อมูลว่า รู้สึกระมัดระวังทุกครั้งที่ยื่นถาดอาหารหรือขนมให้นักเรียนจะรับถาดไปเฉย ๆ โดยไม่พูดอะไร เวลาเดินชนคนอื่นก็เฉย ๆ ไม่พูด จึงคิดว่านักเรียนน่าสงสาร

แม่ค้าขายขนมและเครื่องดื่ม รู้สึกว่าเด็กตาบอดมีลักษณะแปลก คือปกติสามารถพูดสื่อสารกับคนทั่วไปได้ แต่เมื่อมาซื้อขนมนักเรียนไม่เคยพูดเลยให้เพื่อนที่พามาเป็นคนพูดแทนทุกครั้ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครู เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรประจำศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ผู้ปกครอง และนักเรียนกรณีศึกษา ในระยะเวลา 30 วัน ตลอดเดือนธันวาคม 2548 ทำให้ทราบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนว่าเมื่อพบกับครู และครูพักทนาย นักเรียนจะไม่กล่าวทักทายตอบ นั่งเฉย ไม่ทำความเคารพ ไม่กล่าวขอบคุณ ไม่ขอโทษต่อผู้อื่น สื่อสารกับบุคคลอื่นโดยผ่านคนกลาง เมื่ออยู่ในห้องเรียนจะฟังพาเพื่อนผู้ดูแลช่วยเหลือ แยกตัวจากเพื่อนคนอื่น ไม่ร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนนักเรียนปกติ เลี่ยงปัญหาการเรียนวิชาที่ไม่เข้าใจ โดยการเข้าห้องน้ำเป็นเวลานาน นั่งอยู่ในห้องคนเดียวไม่ออกไปเรียนวิชาพิเศษ และเข้าไปเรียนห้องเรียนเสริมวิชาการแทน นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนพิการทางสายตาด้วยกัน จะแบ่งปันสิ่งของและช่วยเหลือเพื่อนพิการ นอกจากนั้นพบว่า นักเรียนมีทักษะทางการเคลื่อนไหว เช่น การเดิน การปฏิบัติภารกิจประจำวัน และดูแลช่วยเหลือตนเองได้ดี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved